

Бр. № 03-1321

2608 2025 год. VIII
Скопје - Skopje

Директорот на Средно училиште на Град Скопје „Димитар Влахов“ врз основа на член 92 став 2 алинеја 41 од Законот за средно образование („Службен весник на Република Македонија“ бр. 44/95, 24/96, 34/96, 35/97, 82/99, 29/02, 40/03, 42/03, 67/04, 55/05, 113/05, 35/06, 30/07, 49/07, 81/08, 92/08, 33/10, 116/10, 156/10, 18/11, 42/11, 51/11, 6/12, 100/12, 24/13, 41/14, 116/14, 135/14, 10/15, 98/15, 145/15, 30/16, 127/16, 67/17 и 64/18 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 229/20, 78/25 и 132/25), член 143 став 1 алинеја 31 од Статутот (бр.02-384/6 од 27.02.2020, 02-726/4 од 23.05.2022), а во врска со член 5 став 1 од Правилникот за начинот за пријавување и заштита на ученик-жртва на која било од формите на насилство, злоупотреба и занемарување (бр.18-10074/2 од 17.07.2025 година) од министерот за образование, донесе:

УПАТСТВО ЗА ПОСТАПУВАЊЕ ВО СИТУАЦИИ НА НАСИЛСТВО ВО УЧИЛИШТЕТО

Член 1 Цели на правилникот

Со ова Упатство за постапување во ситуации на насилство во училиштето (во понатамошниот текст Упатство) се регулираат: начинот на однесување во училиштето, мерките за заштита и превенција од насилството, правата, обврските и одговорностите, како и начините на постапување на директорот на училиштето, стручните соработници, наставниците, учениците, родителите и другите вработени во училиштето во ситуации на зголемен ризик и насилство во училиштето, со цел заштита на учениците и сите вработени.

Целта на Упатството е да се развива и промовира ненасилство во училиштето, да се превенираат сите можни ситуации на насилство и адекватно да се постапува во конкретни кризни ситуации со цел заштита на учениците, родителите и сите вработени во училиштето.

Принципите на кои се темели ова упатство е најдобар интерес на детето, стручност и одговорност, информираност, како и забрана на секаков вид на насилство, дискриминација, злоупотреба или занемарување.

Член 2

Дефинирање и превенција на насилство

Насилството е употреба на сила и моќ на едно лице што предизвикува повреда и штета врз друго лице.

Насилното однесување може да се случува во различни релации: возрасен – дете, дете – дете, возрасен – возрасен.

Под насилство се подразбираат сите форми на физичко, емоционално/психичко, социјално, сексуално/злоупотреба и кибер насилство, како и сите форми на злоупотреба, занемарување или несовесно постапување, малтретирање или експлоатација.

Превенција од насилното однесување и спречување на насилството претставува збир на мерки и активности кои имаат за цел создавање безбедна, сигурна и поддржувачка средина, односно развивање и негување на атмосфера на соработка, почитување на различностите, конструктивна комуникација и следење на одредени правила на однесување во рамките на воспитно-образовните активности, развивање на вештини за препознавање и ефикасно реагирање во ситуации на насилство.

Член 3

Начинот на однесување во училиштето

Учениците во училиштето, на патот до училиштето, во училишниот двор или на кое било друго место не смеат да преземаат дејствија кои се категоризирани како насилство од прво, второ и трето ниво во Табелата со категоризација на насилство во член 5 од ова Упатство.

Член 4

Должности на училиштето и одговорни лица

Сите вработени во училиштето треба да се запознаени со Правилникот за начинот за пријавување и заштита на ученик-жртва на која било од формите на насилство, злоупотреба и занемарување (бр.18-10074/2 од 17.07.2025 година) донесен од министерот за образование и наука и ова Упатство.

Класниот раководител е должен да ги запознае учениците со Правилникот за начинот за пријавување и заштита на ученик-жртва на која било од формите на насилство, злоупотреба и занемарување донесен од министерот за образование и ова упатство на почетокот на учебната година, на првиот класен час, на начин приспособен за возраста на учениците.

Училиштето е должно да ги објави Правилникот за начинот за пријавување и заштита на ученик-жртва на која било од формите на насилство, злоупотреба и занемарување донесен од министерот за образование и ова упатство на веб-страницата на училиштето.

Училиштето назначува контакт лица за пријавување на насилство: Миа Бојковска - психолог – емаил: mia.dimitarvlahov@gmail.com, конт. тел. 075 322 939 и заменик Нухи Зејнулах – помошник директор – е-маил: direktorzamenik@gmail.com, конт.тел.

Лице за спроведување на овој правилник е Миа Бојковска, психолог.

Училиштето е должно континуирано да работи на едукација и покренување на свеста во врска со врсничкото насилство (учество во обуки и проекти наменети за ученици и наставници за развивање на компетенции потребни за превенција на насилство).

Член 5

Интервенција и категоризирање на насилството

Секој е должен да пријави насилство или сомнеж за насилство над ученик без разлика дали насилството се случило во училиштето, на пат до училиштето, во училишниот двор, во домот на ученикот или на било кое место.

Секој ученик може да пријави насилство на секој вработен со кого чувствува дека може да разговара и да му верува.

Вработените се должни веднаш да го прекинат насилството. Запирањето на насилството е обврска на секој вработен кој ја добил информацијата за случајот или бил сведок на насилството.

Целта на интервенцијата во случаи на насилство е да се прекине насилството, да се заштити жртвата, да се промени однесувањето на сторителот и да се влијае врз факторите кои придонеле за појавување на насилството.

При реализација на активностите во секоја од фазите на интервенција училиштето ги применува насоките дадени во Правилникот за начинот за пријавување и заштита на ученик-жртва на која било од формите на насилство, злоупотреба и занемарување донесен од министерот за образование и наука.

Категоризирањето на насилството по нивоа (табела 1,2 и 3 од овој член), има за цел да осигура еднакво постапување (интервенција) во ситуации кога учесници се ученици (ученик-ученик, ученик-вработен) .

Исти форми на насилство можат да се појават во повеќе нивоа, но се разликуваат според интензитетот, степенот на ризик, зачестеноста, последиците и учесниците.

Табела 1 – Прво ниво				
Физичко насилство	Емоционално / психичко насилство	Социјално насилство	Сексуално насилство / злоупотреба	Кибернасилство
<ul style="list-style-type: none"> - удирање „чврги“, - буткање - штипење - гребење, - кубење, - гризење, - сопнување, - шутирање, - валкање, - уништување на предмети 	<ul style="list-style-type: none"> - исмевање, - омаловажување - озборување, - навредување, - ословување со погрдни имиња, - пцуење, - имитирање, - „прозивање“, 	<ul style="list-style-type: none"> - дофрлање, - потсмевање, - игнорирање. 	<ul style="list-style-type: none"> - дофрлање, - пцуење, - негативни коментари, - гестикулации со сексуална алузија 	<ul style="list-style-type: none"> - повремени вознемирувачки повици на телефон, - вознемирувачки СМС, ММС – пораки - вознемирувачки пораки на социјалните мрежи

Табела 2 – Второ ниво				
Физичко насилство	Емоционално / психичко насилство	Социјално насилство	Сексуално насилство / злоупотреба	Кибернасилство
<ul style="list-style-type: none"> - шлаканици, - удирање, - газење, - кинење на облеката, - затворање, - плукање, - одземање и уништување на сопственост. 	<ul style="list-style-type: none"> - уценување, - закани, - неправедно казнување, - етикетирање, - забрана за комуникација, - исклучување, - отфрлање, - манипулирање. 	<ul style="list-style-type: none"> - сплеткарење, - игнорирање, - отфрлање, - невклучување, - неприфаќање, - манипулирање, - експлоатација, - исклучување од групата врз дискриминаторска основа, - навреди и вознемирување врз дискриминаторска основа. 	<ul style="list-style-type: none"> - сексуално допирање, - покажување на порнографски материјали, - покажување на интимните делови на телото, - соблекување. 	<ul style="list-style-type: none"> - огласи, - клипови, - блогови, - злоупотреба на форуми и четување, - сексуално насилство, - снимање со камера на насилни сцени, - дистрибуирање на приватни снимки и слики без согласност.

Табела 3 – Трето ниво				
Физичко насилство	Емоционално / психичко насилство	Социјално насилство	Сексуално насилство / злоупотреба	Кибернасилство
				o

<ul style="list-style-type: none"> - тепачка, давење, фрлање кои резултираат со сериозни физички последици/укажана помош од лекар, - напад со палка, нож, оружје, кој може да има фатален исход, - предизвикување на изгореници, - забрана на храна и спиење, - изложување на ниски температури. 	<ul style="list-style-type: none"> - застаршување со уцена, - рекетирање, - ограничување на движење, - наведување на користење на психоактивни супстанции, - вклучување во секти, - занемарување. 	<ul style="list-style-type: none"> - сериозни закани за животот, - изживување на група над поединец/група, - дискриминација - организирање на затворени групи (кланови), - навреди и вознемирување врз дискриминаторска основа. - исклучување од групата врз дискриминаторска основа, - навреди и вознемирување врз дискриминаторска основа. 	<ul style="list-style-type: none"> - заведување од страна на возрасни, - подведување, - злоупотреба на моќта, - наведување, - изнудување и принудување на сексуална активност, - силување, - полов напад врз дете кое не навршило 14 години, - задоволување на полови нагони пред друг, - обљуба со злоупотреба на положба 	<ul style="list-style-type: none"> - дистрибуирање или објавување на приватни снимки и слики без согласност - снимање на вулгарни и насилни сцени кои масовно се дистрибуирани, - прикажување напорнографски и материјал, - производство и дистрибуција на порнографски материјал.
---	---	---	---	--

Член 6

Форми на насилство од прво и второ ниво и интервенции

Кога станува збор за инцидент на насилство, без значајни последици, кој се случува прв пат и е **на прво ниво**, вработениот кој го прекинал насилството не е обврзан да го повика контакт-лицето за пријавување на насилството туку сам треба да ја смири ситуацијата. Во случај да процени дека не може самостојно да влијае или ситуацијата почнува повторно да ескалира, ќе го повика контакт-лицето.

На прво ниво класниот раководител самостојно презема активности во соработка со родителите, во смисла на поинтензивна воспитна работа со ученикот, групата на ученици или со паралелката и уредно водење на евиденција за преземените мерки.

Кога станува збор за инцидент на насилство **од второ ниво** вработениот кој го прекинал насилството е должен да го извести/повика контакт-лицето за пријавување на насилството, кое може, во зависност од ситуацијата, да го известат директорот дека има потреба од вклучување на надворешни субјекти (претставници од други институции).

Пред да повика други институции задолжително го известува директорот на училиштето, кој го одобрува вклучувањето на надворешните субјекти, освен во

случаите кога поради итност мора веднаш да се повика полиција или здравствена служба.

На второ ниво, класниот раководител презема активности во соработка со стручен соработник од училиштето (психолог, педагог, специјален едукатор и рехабилитатор) и/или со директорот, со задолжително учество на родителите, во смисла на интензивна воспитна работа со ученикот, групата на ученици или со паралелката и уредно водење на евиденција за договорените и преземените мерки.

Доколку мерките не се делотворни, ќе се преземат активности за постапка на изрекување на педагошки мерки, во согласност со законот.

Член 7

Насилство од трето ниво и интервенции

Кога станува збор за инцидент на насилство од трето ниво вработениот кој го прекинал насилството е должен да го повика контакт-лицето за пријавување на насилството.

На трето ниво активностите и мерките ги презема директорот на училиштето во соработка со стручниот соработник од училиштето (психолог, педагог, специјален едукатор и рехабилитатор), со задолжително вклучување на родителите и надлежни органи, организации и служби (полиција, центар за социјална работа, здравствена установа и други).

Пред да повика други институции контакт-лицето задолжително го известува директорот на училиштето, освен во случаите кога поради итност мора веднаш да се повика полиција или здравствена служба.

На ова ниво задолжително се спроведува воспитна работа со интензитет прилагоден на потребите на ученикот, како и преземање активности од постапката за изрекување на педагошки мерки, во согласност со законот.

Член 8

Должности на сите вработени во училиштето

Во случај на насилство меѓу учениците во училиштето, сите вработени се должни:

- да побараат од учесниците во конфликтот веднаш да го прекинат насилното однесување, со решителен, но мирен глас;
- да ги разделат учениците, да го спречат меѓусебниот физички контакт или насилно однесување;
- од останатите ученици да побараат да се оддалечат, користејќи при тоа мирен, но решителен тон;
- да се пружи помош на повредениот ученик;

- да се известат класниот раководител и контакт лицата.

Член 9

Заштита од насилство и промена на однесувањето на сторителот

По смирувањето на ситуацијата и добивањето информации од разговорите со сите вмешани и сведоци на насилството, училиштето одлучува дали и кои мерки на заштита ќе се спроведат.

Планот за заштита на ученикот жртва и промена на однесување на сторителот може да вклучува:

1. Психо-социјална поддршка на жртвата од страна на училишниот психолог или други стручни соработници;
2. Мерки за физичко одделување на жртвата од сторителот - Мерки за промена на однесувањето на сторителот кои вклучуваат психо - социјална поддршка од психолог и упатување на родителот на психосоцијално советување во надлежната установа.
3. Мерки за физичко одделување на жртвата
4. Мерки за промена на однесувањето на сторителот (доколку е ученик)
 - преместување во друга паралелка
 - учење од дома (во исклучителни ситуации и согласност на родител)
 - ограничување на вклученост во воннаставни активности или училишни настани
5. Педагошки мерки кон сторителот согласно Закон за средно образование. Се изрекува само во случаите кога мерките за промена на однесувањето не покажуваат резултати и кога се работи за случај на насилство од табела бр. 2 и 3 во член 5 од ова упатство.
6. Преместување на сторителот во друго училиште
 - оваа мерки се користат за случаите на насилство од табела бр. 2 (во член 5 од ова упатство) кои се повторуваат или случаите од табела бр. 3 (во член 5 од ова упатство) и не претставува педагошка мерка, туку мерка за заштита на жртвата од насилство (во случаи кога има голема траума за жртвата со последици врз здравјето и психо-физичкиот развојот на жртвата).
7. Мерки за поддршка на набљудувачите или сведоците
 - овие мерки вклучуваат разговарање, објаснување на случајот и околностите. Не смеат да се водат во присуство на ученикот жртва и ученикот сторител. Овие ученици може да се вклучат во едукативни активности, предавања

и работилници на теми поврзани со случаи на насилство, за ненасилна комуникација и врсничка поддршка на жртви на насилство.

Сите мерки кои се однесуваат на жртвата мора да се донесат со нејзино вклучување, согласување и земање предвид на нејзините желби и потреби.

Родителите /старателите на жртвата и на сторителот се вклучуваат во изработка на планот за заштита на ученикот жртва и промена на однесувањето на сторителот, секогаш кога тоа не е спротивно на принципот на најдобар интерес на детето.

Член 10

Евиденција на ситуации на насилно однесување

Училиштето води евиденција за ситуациите на насилство. Контакт лицата се должни да го евидентираат секој случај на насилство над ученик во Формулар за евиденција на насилство според Правилникот за начинот за пријавување и заштита на ученик-жртва на која било од формите на насилство, злоупотреба и занемарување.

Во формуларот се евидентираат случаите на насилство од ниво 1 кои се повторуваат и случаите од ниво 2 и ниво 3.

За случаите од ниво 1 доколку не е вклучено контакт-лицето за насилство, евиденцијата и водењето на разговори ја прави класниот раководител/одговорниот наставник.

Член 11

Завршни одредби

Целокупната документација за случаите на насилно однесување на ученикот жртва и ученикот сторител се чува кај стручната служба на училиштето, четири години по завршувањето на средното образование и мора да биде заштитена од било каков вид на злоупотреба.

Училиштето е должно секогаш кога има потреба, да соработува со институциите на системот со цел поуспешна координација на активностите.

Ова Упатство влегува во сила со денот на неговото донесување, а ќе се применува од 01.09.2025 година.

Директор,
Јасминка Гудоманова

